

NEMAČKA DOKUMENTA

NAREDBA VIŠEG SS VODE I POLICIJE OSAMNAESTE
KORPUSNE OBLASTI OD 9 SEPTEMBRA 1943 ZA POJA-
ČANJE BUDNOSTI U JEDINICAMA¹

P r e p i s

Viši vođa SS i policije
u XVIII korpusnoj oblasti
— Komandno mesto Bled —
Delovod. br. F 968/43.

Bled, 9. IX. 1943

NAREDBA!

Prilikom napada bandita na jedno odeljenje Zaštitne po-
licije² ubijeno je 5 ljudi i 2 radnika za podizanje telefonskih
linija. Rezultat istrage je pokazao da su naše angažovane snage
još uvek suviše lakoverne. Stoga je Rajhsfirer SS naredio da
se ponovo i najhitnije pouče sve angažovane snage sa ukazi-
vanjem na ovaj slučaj.

Molim da se usmeno, a tako isto i direktnim raspisom ovaj
događaj uzme kao predmet i primer za pouku

Za tačnost prepisa
Jalnike s. r.

Rezener
SS-gruppenfirer i general-
lajtnant policije

Komandant Policije poretka
Alpenland
— Komandno mesto Bled —

Bled, 9. IX. 1943

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Akciju su najverovatnije, izvršile jedinice Gorenjskog odreda,
ali se ona ne pominje ni u jednom sačuvanom dokumentu.

Gore navedenu naredbu dostavljam na znanje i upravljanje. Raspodela: — K —

Po zapovesti
(Potpis nečitak)
kapetan Zašt. policije i
adutant

Zandarmeriski okrug
Trbovlje
15 sept. 1943
Br. 1966

Okružnim žandarm. stanicama Zand, okruga Trbovlje. Molim da se svi žandarm. organi odmah pouče u smislu gornje naredbe.

GR.

16. IX. 1943

Komandant žand. okruga
(potpis nečitak)

Zand stanica Trbovlje
18 sept. 1943
Delovod. br. 2440

Trbovlje, 19 septembar 1943

Zandarm. okrugu Trbovlje. — Po prijemu na znanje i pouku vraćeno.

Komandir stanice
(potpis nečitak)
sreski žandarm. potporučnik

DNEVNA ZAPOVEST KOMANDANTA POLICIJE PORETKA
ALPSKE OBLASTI OD 10 SEPTEMBRA 1943 O OBJEDINJE-
NIM NAZIVIMA BORBENIH AKCIJA¹

Komandant policije poretka
»Alpenland«
Komandno mesto Bled

Bled, dana 10. IX. 1943

Dnevna zapoved br. 25

3. *Objedinjeni nazivi za borbene akcije*

- 5. IV. 1943 — sukob kod Luše (Koruška).³
- 7. IV. 1943 — sukob na Cofatovom Vrh (Koruška).
- + 13. IV. 1943 — sukob na prostoru Brezovica — Gor.
Dobrava.
- 18. IV. 1943 — sukob u Rovšici — Grabnu (kod Vel.
Lašne).⁴
- 20. IV. 1943 — sukob na k. 753 (Mežakla).⁵
- 21. IV. 1943 — sukob kod Loga u Poljanskoj Dolini.
- 23. IV. 1943 — sukob u Zeleznikima.⁶
- 28. IV. 1943 — sukob na graničnom otseku Radovlja —
Drušče.⁷
- + 4. V. 1943 — sukob kod Hotiča.⁸
- 7. V. 1943 — sukob na Turškom Vrh i k. 912 (blizu
Šipeka).⁹
- 22. V. 1943 — sukob na Goli Vrh — Vošče — Graben.
- 22/23. V. 1943 — sukob kod Dola blizu Litije.
- f 27. V. 1943 — sukob kod Tehoveca (k. 685).
- 29/31. V. 1943 — sukob u Cmem Grabnu (Blagovica — Lu-
kovica).¹⁰
- 5/6. VI. 1943 — borbe na graničnom otseku Javorje —
Osredek."

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

³ Nevažan tekst je izostavljen.

⁴ Vidi tom VI. knj. 5, dok. br. 205.

⁵ Vidi tom VI. knj. 5, dok. br. 98.

⁶ Vidi tom VI. kni. 6, dok. br. 1.

⁷ Vidi tom VI, knj. 6, dok. br. 1 i 4.

⁸ Vidi tom VI. knj. 5, dok. br. 97 i 102.

⁹ Vidi tom VI. knj. 6, dok. br. 10.

¹⁰ Vidi tom VI. knj. 6, dok. br. 12.

¹¹ Vidi tom VI. knj. 6, dok. br. 18.

¹² Vidi tom 6, knj. 6, dok. br. 21 i 107.

15. VI. 1943 — sukob na Tolstom Vrh^u i Slopniku (Dobrovije).
17. VI. 1943 — sukob na prostoru Čepulje — Strmica.
- 4- 22. VI. 1943 — sukob na Zirovskom Vrh^u — Vinharjima.
27. VI. 1943 — sukob kod Smihela (Mozirje).
3. VII. 1943 — borba na Pokljuki.¹²
8. VII. 1943 — borba na uglu tromede.
- 14/16. VII. 1943 — sukob u Selskoj Dolini.¹³
- 4- 15. VII. 1943 — sukob kod Loma (Tržič).
16. VII. 1943 — borba kod zamka Trakošćan (Hrvatska).
20. VII. 1943 — sukob kod Potoka (područje Blegoša).
23. VII. 1943 — sukob kod Ajdinje (područje Stola).
31. VII. 1943 — sukob na Grmadi (područje Dobrovolja).
- 2-4. VIII. 1943 — borba na Zirovskom Vrh^u.
- + 3. VIII. 1943 — sukob kod Sv. Jere (Selce).
- + 16. VIII. 1943 — sukob između Koprivnika i Blegoša.
- 17/18. VIII. 1943 — sukob na Sv. Gori (Vače).¹⁴
- 21/22. VIII. 1943 — borba na prostoru Murovica — Cice^{lj}.¹⁵
- + Borbu su vodile snage žandarmerije,
i«

Za tačnost
(potpis nečitak)
Kapetan zašt. polic. i ađutanj:

Potpisao Brener
generalmajor i komandant

¹² Vidi tom VI, knj. 6, dok. br. 158.

¹³ Vidi tom VI, knj. 6, dok. br. 45.

¹⁴ Vidi tom VI, knj. 6, dok. br. 185.

¹⁵ Vidi tom VI, knj. 6, dok. br. 185.

Nevažan tekst je izostavljen.

ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMAČ-
KIH RUKOVODILACA ODRŽANE 21 SEPTEMBRA 1943
KOD PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE
DR MILERA-HACIUSA POVODOM PITANJA UPRAVE U
DONJOJ ŠTAJERSKOJ¹

RA/A-405 — Dr. Pi/Sch.

Poverljivo
Maribor, 21 septem. 1943

Zapisnik:

Predmet: Stabna konferencija 20 septem. 1943.

Pretsedava: Pretsednik pokrajinske vlade Dr Miler Hacios.

Za ustanovu: Dr Rudolf Pihler.

2

IZVESTAJ! O SITUACIJI:

Komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti šturmbanjrer Fogt: Pošto je pre nekoliko sedmica, usled depresivne političke situacije, kod neprijateljskih elemenata zapaženo izvesno aktiviranje, izgleda da je sada, posle Badoljove kapitulacije i posle preduzetih nemačkih protivmera, u slovenačkim nacionalističkim krugovima nastupilo izvesno osvešćenje od pretrpljenog nervnog potresa.

Što se tiče stanja bezbednosti može se reći da su se banditi reorganizovali i da su promenili svoju raniju taktiku. Četvrta operativna zona ne postoji više, i sada na našem prostoru dejstvuje Treća partizanska divizija, koja od početka avgusta raspolaže mobilnim udarnim brigadama. Ove udarne brigade su 3.IX otišle u Dolenjsku i već su uzele učešća u tamošnjim borbama. Pohorska banda dobila je znatno pojačanje pošto je sa prostora Ljutomera preko 100 vojnih dezertera i odbeglih radnika prešlo na stranu bandi. Banda u Kozjem takode je jako aktivna, a u Zagorju je pohvatan veći broj pripadnika banditske organizacije koji su radili na terenu. U Dolenjskoj je 1500 belogaidista koji su bili raspoređeni u italijanskoj armiji posle kapitulacije od strane Italijana dobilo nalog da se podvrgnu partizanima. Oni su to odbili i probili su se k nama. U poslednjim borbama na našoj granici oni su se pokazali kao vrlo dobri i uspeali su da banditima nanesu gubitke od preko 100 mrtvih, dok na našoj strani nije niko poginuo.

U samom Mariboru u poslednje vreme tumaraju mnogobrojna sumnjiva lica. Pretpostavlja se da se njihova posrednička mreža proteže od Maribora sve do Beča. da bi nezadovoljne radnike privoleli da se pridruže bandama.

Koviandant policije poretka, major Sager: Sem hapšenja nekolicine bandita u srezu Brezice, nema ništa naročito da se javi. — Major Sagor se zatim ukratko osvrće na zabranjeno klanje stoke u vremenu od maja do avgusta 1943.

Za tačnost:
Švab

Potpisao:
Dr Pihler

BR. 159

IZVEŠTAJ KOMANDANTA POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI — ISPOSTAVA RADOVLJICA — OD 25 SEPTEMBRA 1943 POMOĆNOM UREDU SLUŽBE BEZBEDNOSTI U RADOVLJICI O PREDLOGU BELOGARDISTICKIH VODA ZA OSNIVANJE JEDINSTVENE VLADE I OBLASTI U SLOVENIJI¹

Komandant Policije bezbednosti i SD u
posednutim oblastima Koruške i Kranjske
SD — ispostava Radovljica.

Br. B. Nt. 302/43
F/A.

Radovljica, 25. IX. 1943
Poverljivo!

Pomoć, uredu SD. gospodinu Dr Marhartu
Radovljica

Predmet: Stav nacionalnih slovenačkih krugova prema pitanju obrazovanja jedne jedinstvene slovenačke oblasti u vezi sa obrazovanjem vlade u Ljubljani. Proširenje dotične oblasti i na Gorenjsku.

¹ Zbog nevažnosti ostali tekst izostavljen.

Ranija veza: Nema.

Pošto su slovenački krugovi saznali o obrazovanju jedne nacionalne vlade u Ljubljani pod predsedništvom generala Rupnika. pomenuti krugovi su ovoj ispostavi podneli konkretne predloge za obrazovanje jedne jedinstvene slovenačke oblasti. Isti se dostavljaju u produženju ovog akta na znanje sa molbom da se dostave stav i mišljenje po ovom pitanju.

Sledeće činjenice su Slovincima oduzele prvobitno poverenje u Nemačku i postepeno ih učinile neprijateljima Rajha. Ove činjenice su takođe krive za razvoj situacije dosadašnjeg stadijuma.

1.) Oduzimanje prava

To se dokazuje time što za Slovence, za njihove političke »greške«, vredi samo jedno: oduzimanje svojine i progonstvo. Zbog ovoga nastaje potpuno osiromašenje, stvaranje prosjaka i bezavičajnosti.

Više puta data obećanja da će se ova politika obespravljivanja promeniti i da će se slovenačkom narodu priznati ravnopravnost nisu održana. Tako su poslednjih dana, i posle uzimanja u razmatranje osnivanja jedne slovenačke oblasti, ponovo preduzeta iseljavanja ljudi koji sa političkim greškama nisu imali nikakve veze (porodice Lauter i Beraus u Žirovnici). Ove porodice su po svoj prilici još u sabirnom logoru u Skofjoj Loki i svakog trenutka bi se mogle uputiti svojim kućama. Sve dotle dok na ovakav način upućeni u logore ne budu iz njih otpušteni ne može ni da se pomišlja na ponovno uspostavljanje vere i poverenja. A tako isto se ne može zahtevati saradnja.

2.) Odruirođai>anje:

U ovo spada načelno poricanje postojanja slovenačkog čoveka sa njegovim osobenostima i slovenačke narodnosti u Donjoj Štajerskoj i Gorenjskoj, i mere koje su iz ovoga proistekle, kao naprimer: preseljavanje pograničnog stanovništva, naseljavanje Kočevara, preseljavanje zbog pripadnosti slovenačkom narodu, uklanjanje svega slovenačkog iz škola, ponemčavanje i promena prezimena i imena, kao i imena naseljenih mesta i predela, uništavanje svih slovenačkih novina, knjiga, literature itd. Zabrana slovenačkih pesama prilikom pogreba. U Štajerskoj je slovenački govor zabranjen čak i u porodicama.

3.) *Predavanje Slovenaca partizanima:*

Od samog početka primećeno je omalovažavanje i potce-
njivanje partizanske delatnosti, doveli su do jačanja i umno-
žavanja smutnji i rovarenja. Zbog ovog su ljudi dospeli između
dva mlinska kamena, između policije i partizana, i trpeli su
sve već poznate muke. Ugled nemačke moći je opao i izazvao
utisak o jednoj planskoj saradnji oba kamena u cilju uništenja
slovenačkog naroda.

Sve ove činjenice dokazuju da reči o porodici evropskih
naroda i njihovoj specifičnoj slobodi nisu govorene ozbiljno i
iskreno, nego je trebalo da služe samo kao kamuflaža za druge
namere. Nipošto ne treba da bude čudno što su danas Slovenci
potpuno oступili od svog prvobitnog lojalnog držanja i zau-
zeli protivan stav.

Usled kapitulacije Italije i njome uslovljenog oslobođenja
slovenačkih oblasti koje su dosada bile pod italijanskom vlašću,
broj Slovenaca se popeo oko 2,5 miliona. Time se nemačkom
Rajhu pruža mogućnost da slovenački problem reši na zado-
voljstvo naroda i da izvrši ujedinjenje celog slovenačkog pro-
stora, pri čemu bi u isto vreme u nemačke ruke prešla i drago-
cena primorska oblast. Događaj je dao povod da se stekne
saznanje da se dalje ne može raditi sadašnjim metodama i da
je sada došlo vreme za odlučnu promenu kursa. Sada bi se
Slovenci mogli priznati kao nacija i priznati im normalna naci-
onalna prava.

Dosada se u ovome pogledu ništa nije dogodilo, a takode
nema vidnih znakova da će se preduzeti nešto odlučno. Obra-
zovanje nacionalne slovenačke vlade za Dolenjsku ne može se
ceniti kao pozitivan faktor sve dotle dok ova odredba važi samo
za Dolenjsku. Stvaranje takve političke samostalnosti takode
nikako nije bezuslovno zahtevano od najvećeg dela naroda. Ono
što se želi, to je narodna ravnopravnost i sloboda kulture. Sa-
mostalna uprava ili samostalna vlada za ovo bi mogli da služe
samo kao spoljni znaci. Baš na političkom i privrednom sektoru
rado se želi potčiniti nemačkom uticaju.

Iako svako dobro zna da ovakve promene zahtevaju vre-
mena, ipak se očekuje da bar mali znaci, koji ne zahtevaju
nikakvu naročitu pripremu, pokažu preokret ka pozitivnom. Bio
je povoljan momenat da se napr. u školama počne sa slovenač-
kim očenašem, da se u slovenačkim tekstovima lista »Karavan-
kenbote« lična imena i imena mesta štampaju slovenačkim jezi-
kom i time pokaže volja. Pošto ovaj momenat nije Lskorišćen,
ostala je sumnja u dobru volju Nemaca. Naglašava se da su
svi pokušaji naišli na neverovanje. a ne na nepoverenja. Dokle

god se dobra volja ne pokaže delima, dotle svaki rad nema nikakvih izgleda.

Slovenački krugovi dalje navode: Ako slovenački narod u najskorije vreme ne primeti početak poboljšanja, onda će st neverovanje i nepoverenje pretvoriti u podzemni otpor. U narodu je izbio duh odlučnosti koji iznenađuje. Taj je duh: »Sač ili n kad — ili ćemo mi Slovenci ići sa Nemcima kao Slovenci, ili ćemo, ako nas oni ne budu hteli da razumeju, podzemno kao krtice, raditi protiv njih«. Na primedbu: »Otpor bi bio uzaludan, jer b Nemci Slovence savladali silom« dat je odgovor: »Ni sa jednim milionom vojnika ne bi nas mogj savladati. Mi se sami nećemo predati i za svoju narodnost ćemo se boriti dok i jednog traje«.

Inicijati za promenu kursa može poteći samo sa nemačke strane. »Revolucija odozdo« ne bi donela poboljšanje, već bi njena posledica bila beskrajna beda. Dobro može da donese samo jedan prevrat odozgo«.

Predlog za obrazovanje oblasti Slovenije:

1.) Pripadajuće oblasti: Ranije vojvodstvo Kranjska, Južna Štajerska, obalsko područje sa Goricom i Gradiškom i ostale oblasti, koje je posle Prvog svetskog rata prisvojila Italija, najzad slovenačka Furlanija.

2.) Sedište državnog namesnika: Ljubljana.

3.) Uprava: Državni namesnik je Slovenac, a tako isto i okružni načelnici. Tako isto i na svim ostalim upravnim položajima da budu Slovenci. Višim upravnim vlastima, tj. državnom namesniku i okružnim načelnicima, pridati su Nemci kao savetnici. Samostalna uprava se ograničava samo na interne poslove Slovenije. U spoljnopolitičkom i vojnom pogledu Slovenija potpuno potpada pod Veliki Nemački Rajh. Dakle, ne traži se autonomija u pravom smislu.

4.) Službeni jezik: Službeni jezik biće do izvesnog vremena nemački ili slovenački. Cim činovnici budu u dovoljnoj meri savladali nemački jezik, što će im se staviti u dužnost, slovenački jezik će biti isključen iz službenog saobraćaja. Osim toga, treba da postoji odredba da Slovenac koji do svoje petnaeste godine nije naučio nemački jezik ne može da zahteva prijem u službu u opštini, oblasti ili državi. Eventualno neznanje nemačkog jezika ne oslobodava od vojne službe i službe rada, koja važi i za Slovence. Slovenački jezik ostaje kao privatna stvar pojedinca i ni na koji način se neće sprečavati. Slobodno je pripadanje slovenačkom narodu, a tako isto i

ispovedanje vere. Država u istoj meri pomaže nemački i slovenački jezik.

5.) Partija: Obrazovaće se Nationalsocijalistička slovenačka radnička partija (NSSRP). Odnosi formacija NSSRP su analogni onima u Rajhu. Oblasni upravnik je Nemač, njegov zamenik Slovenac. Okružni upravnik je Slovenac, sa jednim Nemcem u svome štabu. Ostalim nižim uredima upravljaju Slovenci.

6.) Znaci suverenosti: Zastave i znaci suverenosti su isti kao u Nemačkom Rajhu. Na zastavama i stegovima biće stavljen kao posebni znak jedan grb sa slovenačkom trobojkom.

7.) Kulturna pitanja: U oblasti kulture vlada potpuna sloboda, ukoliko se time ne dolazi u sukob sa interesima Rajha. U školama će se nemački jezik predavati kao obavezan predmet sa gore pomenutim posebnim uslovima. Kulturni centar je Ljubljana i Ljubljanski univerzitet, na kome će se predavanja držati na slovenačkom jeziku. Predvideti nemačke lektorate.

8.) Izgradnja se vrši postepeno i približava se organizaciji za kojom se teži shodno datim mogućnostima. Početak je učinjen u Ljubljanskoj provinciji, u Gorenjskoj i Južnoj Štajerskoj. U ovim oblastima će se zvesti nemačko sudstvo koje će početi odmah da deluje (takode i u političkim stvarima) i ukinuće se izuzetna prava policije.

9.) Kao preduslov izgradnje biće preduzeta borba protiv bandi i njihove delatnosti, sve do njihovog potpunog uništenja, i na taj način uspostaviće se mir koji je za izgradnju potreban.

Sva privredna pitanja, dakle, industrija, zanatstvo i poljoprivreda, u pogledu organizacije biće ujednačena sa prilikama u Rajhu.

Toliko o samom predlogu. Ova ispostava moli da se prema postavljenom problemu zauzme stav i pritom na pažljiv način obuhvati i prikaže i mišljenje nemačkih angažovanih snaga. Pošto je ova stvar hitna, molim da se izveštaj dostavi što pre.

Cebul
SS-untersturmfirer

Molimo za povratak gornjeg pisma.

TELEFONSKA DEPEŠA KOMANDANTA ŽANDARMERIJE
ZA ŠTAJERSKU OD 30 SEPTEMBRA 1943 O NAPADU NA
NASTAVNI CENTAR RADMIRJE¹

Prepis

TELEFONSKE DEPEŠE

Pošiljalac: Komandant žandarmerije u Štajerskoj, potp. Kraus.
Primio: Zandarm. okrug Leoben, žand. narednik Kefler.
Vreme: 30 septembar 1943 u 9 čas.
Sadržaj: Napad na nastavni centar u Radmirju.

Danas u 3 časa ujutru oko 50 bandita izvršilo prepad na logor nastavnog centra u Radmirju.² Od 20 ljudi koji su bili na straži banditi su dvojicu streljali, dok je 17 ljudi otišlo dobrovoljno sa banditima i sa sobom odnelo celokupno naoružanje. Banditi su sem toga zaplenili 2 laka mitraljeza i 7 mašin. pištolja i zapalili osnovnu školu u blizini. Vod za akciju u Celju upućen je u gonjenje.«

Zand, stanica Ljubno
Zand, narednik Kolmanič

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Likvidaciju nemačkog nastavnog centra u Radmirju izvršila je Savinjska četa Štajerskog odreda, formiranog od boraca Koruškog i Pohorskog bataljona početkom septembra 1943 god., posle odlaska Šeste udarne brigade »Slavko Slander- na teritoriju Dolenjske. Akcija je izvršena pre povratka Brigade. Četa je tek kasnije uključena u brigadni sastav. Vidi dok. br. 117 i knjigu: Jože Stok — Korotan. »Jeklena pest (Gvozdena pesnica).

ZAPISNIK SA SEDNICE ODGOVORNIH NEMAČKIH RUKOVODILACA ODRŽANE 5 OKTOBRA 1943 KOD PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE POVODOM PITANJA UPRAVE U DONJOJ ŠTAJERSKOJ¹

RA'A-405 — Dr. Pi/Schw.

Poverljivo
Maribor, 5 oktobar 1943

Zapisnik:

Predmet: Štabna konferencija 4. X. 1943 u 8 čas.

Predsedava: Pretsed. pokrajinske vlade dr. Miler Hacios.

Za. ustanovu: Dr. Rudolf Pihler.

Pretsednik pokrajinske vlade otvara sednicu i saopštava da je ovog trenutka stigla vest da je naređeno »vazdušno stanje 12< i da se prema tome mora računati sa vazdušnom uzbunom. U slučaju uzbune, učesnici na ovoj konferenciji premešćiće se pod rukovodstvom Dr Feca u podrum gde će se nastaviti rad konferencije.

Sto se tiče situacije na prostoru Jugoistoka, predsednik pokrajinske vlade iznosi da su tamošnje prilike krajnje nejasne. Situacija u Hrvatskoj postala je formalno kritična, dok su u Ljubljanskoj provinciji banditi preuzeli vlast u svoje ruke i napreduju prema našim granicama. Juče je mobilisano više četa »vermana« da bi se granica gušće posela. Ima razloga za pretpostavku da će se neznan broj bandita koji je nedavno otišao na jug ponovo vratiti sa boljim naoružanjem. Organizacija uprave u Ljubljanskoj provinciji izmenjena je sada utoliko što je gaulajter i namesnik dr Rajner postavljen za vrhovnog komesara Rajha. Njemu je pridat kao šef uprave u Ljubljanskoj provinciji dosadašnji predsednik opštine u Ljubljani general Rupnik.

Izveštaj o situaciji

Zamenik komandanta policije bezbednosti i službe bezbednosti šturmbanfirer Umpfenbah:

Na situaciju na granici utiče stanje koje je nastupilo usled pojačanja banditske delatnosti s one strane naše granice. Na prostoru Varaždina nalazi se oko 13.000 dobro naoružanih bandita. Njima nasuprot, u gradu ima oko 100 žandarma i 2000 vojnika hrvatske milicije, za koje se može pretpostaviti da će u slučaju koncentričnog napada preći na stranu bandi.

Prema tome. Varaždinu pretila neposredna opasnost da padne neprijatelju u ruke. Ne može se pretpostaviti da bi kod bandita postojala namjera da prodru u Donju Štajersku. Međutim postoji mogućnost da pojedine grupe stvarno pokušaju da to urade. Na području Ljubljane situacija je također veoma nejasna. Sigurno je pak da su se brojno jake bande potpuno naoružale iz zaliha Italijana, koji su položili svoje oružje, i da su se tako osposobile za veće akcije. Opasnost napada na područje Trbovlja i Brezica očigledna je. Na prostoru Novog Mesta nalazi se takozvana Štajerska brigada, koja se popunjava uglavnom od prinudno iseljenih Donjoštajera. Jedna druga slovenačka brigada nalazi se na prostoru oko Osijeka. U Donjoj Štajerskoj zabeleženo je jačanje pokreta otpora. Nedavno je uspelo da se izvrši oko 80 hapšenja, a pretstoje i dalja hapšenja. Tom prilikom je konstatovano da se rukovodstvo donjoštajerskog pokreta otpora nalazi u Mariboru. Nadajmo se da je ovaj rukovodeći štab zasad onesposobljen za akciju. Aktivnost bandi nije se znatno izmenila. Broj prepada s ciljem da se dođe do raznih potreba bio je manji, postupak bandita nije bio toliko strašan i oni su prvenstveno težili tome da imaju dobrovoljne darodavaoce.

Komandant policije za poredak, major Sager: U posljednje vreme desila su se tri slučaja upada, očigledno sa susednih područja, i to kod St. Janža, Dola i Polšinka." Uostalom, bande su se pojavljivale u manjim grupama i vršile pretežno krađu stoke,

a

Državne železnice, savetnik Cerba: Trećeg oktobra 1943 u 21,40 č banditi su otvorili vatru na putnički voz 818 na otseku između Laze i St. Vida. Bilo je oko 20 bandita. Oni su zapalili želez, stanicu Jevnica.⁴ Od banditske puščane vatre poginuo je 1 putnik. Morao je 24. IX. 1943 biti obustavljen saobraćaj vozova od Rogaške Slatine za Krapinu, jer su u Hrvatskoj vladale nesigurne prilike. Podizanje robe sa želez, stanice bilo je u posljednje vreme neredovno, pošto su radne snage i vozila, namenjena za tu svrhu, upotrebljeni za druge poslove. Stalnom saradnjom sa rukovodiocima saobraćajne službe i sa ostalim zainteresovanim nadležstvima otklonjeni su ovi nedostaci. Protiv krivaca podnete su prijave.

5

Za tačnost:
Švab

Potpisao:
Pihler

⁵ Vidi dok. br. 97.

* Nevažan tekst je izostavljen.

¹ Vidi dok. br. 102.

* Nevažan tekst je izostavljen.

IZVESTAJ KOMANDANTA DRUGOG ALARMNOG BATALJONA U MOZIRJU OD 16 OKTOBRA 1943 SAVEZNOG VOĆSTVU ŠTAJERSKOG DOMOBRANSTVA O AKCIJI NA MENINU PLANINU¹

Alarmni bataljon Vermašufta u Mozirju

Br. 2

Mozirje, 16 okt. 1943

Saveznom voćstvu štajerskog Hajmatsbunda

u Mariboru

U prilogu se dostavlja tome nadleštvu kratak izveštaj o akciji na Menina Pl. koja je izvedena 16 ov. mes.

Oznaćavanje mesta vršeno je po specijalnoj karti 1:75.000.

Komandant Verm. alarm, batalj.

Mozirje

Eger

Sa — oberšturmbanfirer

Dva priloga

Na znanje gosp. zemlj. savetniku

Celje.

Mozirje, 16 oktobra 1943

I Z V E S T A J

o izvršenoj akciji na Menina Pl. 16 ov. mes.

Situacija: Opšti pravac kretanja pojedinih bandi je Menina Pl. Njihova jaćina ceni se na 150—200 ljudi.

ZadatakPz: Konstatovati gde se neprijatelj stvarno nalazi i potom ga napasti.

Cete Mozirje, Gor. Grad i Rećica formiraju ukupno pet borbenih grupa koje će još 15 tek. mes., najkasnije do 19 ćasova, kamionima biti prebaćeni u Gornji Grad.

Izvršenje: Petnaestog tek. mes. prikupili su se u kancelariji pretsednika općtine u Gor. Gradu svi komandanti određenih borbenih grupa, grupni voća u mestu, ko-

mandir žandarmerije sa nekoliko putovoda i sam pretsednik opštine. Ovde je komandant akcije SA — oberšturbbanfirer Eger izdao sledeću

Zapovest:

I borbeno

grupa: Jeklič, 1:50, putovođe Lukan i Maurič Joh. Polazak u 4 časa kamionom za Novu Štiftu. Od Nove Stifte produžuje dalje u 4,30 č na selo Crna. Tu se postavlja frontom na istok, sa jakim desnim krilom nešto isturenim. Na koti 1030 hvata vezu sa II grupom u pravcu izvora.

II borbeno

grupa: Kokol, 1:28, putovoda Kolarič. Polazak u 4.30 č kamionom za Novu Stiftu. Odatle dalje u 5 č ka seljaku Tomanu, zatim na kotu 1030 (Tomanova Pl.), ovde obezbeđivati i čekati dok ne stigne levo krilo I borb. grupe, potom se malo pomeriti na jug.

III borbeno

grupa: Hajnšek, 1:25, putovoda Šumar Janek. Od Gornjeg Grada polazi u 4,30 č pravcem Trepel — Vrtačnik — Poglednik do mesta gde se nalaze dva upadljiva usamljena drveta i tu hvata vezu desno i levo.

IV borbeno

grupa: Srajber. 1:45. putovoda Lukan. Od Gor. Grada polazi u 3,30 č pravcem Sv. Florijan — k. 934 — Petelinek (1449). Oprezno nastupati i ne žuriti, obezbeđivati nastupanje grupa sa istoka i zapada.

V borbeno

grupa: Kovač, 1:45, putovođe Haudek, Vipl i Sturmfirer Stajnveder. Polazak u 3 časa nastupnim maršem do mesta Ceplje i Bočki Graben, potom uspon na Rov, ovde se razviti frontom na zapad, izvršiti pročišćavanje platoa, levo krilo pojačati. Kad uhvati vezu sa grupom Snajderovom, ova nastupa zajedno sa njom dok se ne uhvati veza sa susednim grupama. Komandno mesto komandanta akcije SA — oberšturbbanfirera Egera, do hvatanja međusobnih veza, biće na tačci 1 km sev. od Javoršćeka. potom kod grupe Jekličeve. Lako ranjeni ostaju kod svojih jedinica, a teško ranjene upućivati u Novu Stiftu, Gornji Grad i Bočnu.

Posle završetka akcije (verovatno u 6 časova) okrenuti se frontom na sever i potom se sa Menine Pl. najkraćim putem kretati nizbrdo.

Zalutali delovi sakupljaju se na Petelineku i potom idu na drum.

Ko do 13 časova ne uhvati nikakvu vezu taj se samostalno vraća u svoje sedište.

Kamion za povratak u garnizon biće u 17 časova u Gornjem Gradu.

TOK AKCIJE:

Prva borbena grupa išla je, kako je naređeno, preko sedla Crne i stigla na liniju Tolsti Vrh — Javoršček, ovde se sjedinila sa II i III borbenom grupom, pa su potom u zajedničkoj akciji produžile pravcem na Ostri Vrh i tom prilikom su kod Jungholca ili kod izvora jugozap. od slova »M« od Menine Pl. konstatovale sveže tragove band:. Pronađen je stari i još dva nova banditska logora. Ceneči po logorskim vatrama izgleda da je tu bilo sakupljeno oko 160—170 ljudi. U logoru je nađena 1 sveža goveđa koža. 1 svinjska glava i creva. Izgleda da je banda morala u žurbi napustiti logor, jer su nađene još neke stvari, kao sapun, dugmad i mast za obuću. Ceneči po tragovima izgleda da se banda podelila u nekoliko manjih grupa čiji tragovi vode za Kranjsku. Dalja akcija izvršena je širokim frontom pravcem Kurji Vrh — Petelinek — severna padina Gornjeg Grada. Manje bande su kod Sv. Florijana, južno od Gornjeg Grada, na oko 1 čas ispred borbene grupe Srajberove, i one su u blizini Petelineka ispalile više metaka i time dale signal svojim glavnim snagama.

Akcija je završena u 22,30 č.

IZVEŠTAJ KOMANDIRA ŽANDARMERISKE STANICE DOL
OD 17 OKTOBRA 1943 KOMANDANTU POLICIJE BEZBED-
NOSTI ALPSKE OBLASTI O NAPADU JEDINICA NOV I
PO SLOVENIJE NA NEMACKA UPORIŠTA DOL I KAL'

Zandarmeriska stanica Dol
(zasad u Zagorju), srez Trbovlje, Donja Štajerska

Zagreb, 17 okt. 1943

Komandantu policije bezbednosti »Alpenland«
— Komanda Maribor —

u Mariboru

Sadržaj: Napadi bande na mesta Dol i Kal noću uoči
10. X. 1943.^s

Pri banditskom prepadu noću uoči 6. X. 1943 palo je više granata kako na zgradu žandarmeriske stanice tako i na zgrade carinske straže i DAG; zgrade su teško oštećene, i postojala je opasnost da će stražare pri ponovnom prepadu biti zapaljene ili će od njih ostati samo ruševine. Iz toga razloga su 6. X. 1943, po padu mraka, sve jedinice u Dolu (domobranstvo, carinska straža i žandarmerija) napustile zgrade, povukle se van Dola i na visu u okolini mesta Kal postavile zasedu.

Uveče 9. X. 1943 odbili su da napuste kasarnu. Glavni žandarm. narednik Vilhelm Nojman, koji je zbog smrti svoga sina bio prilično utučen, ostao je u zgradi zajedno sa rez. žand. narednikom Georgom Riserom i rez. nared. Vencelom Rakušem.

Pri napadu bandita 9. X. 1944, oko 21,30 č, na mesta Dol i Kal kod Dola, koji je trajao do zore 10. X. 1943, u žandarmeriskoj zgradi je nastupio požar, te su potom gore navedeni verovatno morali napustiti zgradu i tom prilikom bili streljani, odnosno nožem izbodeni, i to narednik Nojman na nekoj. metara daleko od poštanske zgrade a ostala dvojica na 100 metara daleko, sa leševa je skinuta obuća i preobuka i oduzeto im je oružje (1 maš. pištolj model 40 i dva karabina). Pri ovom banditskom prepadu, odnosno u požaru, uništen je ceo inventar stanice, sem oružja i municije koje su moji ljudi poneli pri

apuštanju zgrade, ili su pak neke stvari banditi u svom po-
lačenju 10. X. 1943 odneli sa sobom.

Tri gore navedena lica morala su, izgleda, tek 10. X u 3
asa napustiti zgradu, jer su u to vreme naši ljudi koji su se
alazili, van Dola, u blizini mesta Kal, u zasedi, čuli kako su
anditi na nemačkom jeziku dovikivali: Drugovi, predajte se,
:adite napolje, neće vam se ništa dogoditi, spašćete samo vaše
vote.« U to vreme zgrada stanice nalazila se već u plamenu,
ovome požaru potpisani je izgubio katance sa ključevima,
isaći pribor, 4 komada privatno nabavljenih štambilja i ne-
oliko knjiga. Da li su u ovome požaru nešto izgubili, i kolika
ruga lica žandarm. stanice javiće se naknadno.

Organima opkoljenim u poštanskoj zgradi nije mogla da
ide pružena pomoć, pošto su snage (Vermašaft, Carinska
raža i žandarmerija) koje su se nalazile u zasedi u okolini
esta Kal kod Dola bile opkoljene i napadnute od strane jačih
anditskih snaga vatrom iz automatskih oruđa, lakih i teških
icača i artiljerijskih oruđa.

10. X. 1943, pre osvita zore. banditi su se povukli u
•avcu italijanske granice.

U ovoj borbi banditi su bili mnogo nadmoćniji od naših
laga. kako brojno tako i u pogledu naoružanja, te su naše
jložaje obasipali jakom vatrom artiljerije, protivoklopnih
uda, minobacača, automatskih oruđa itd. Vermašaft kao i
dan deo organa Granične straže jedva su mogli, ljubaznim
ivaljivanjem i pretnjom smrću od strane potpisatog, koman-
ra 2. čete Vermašafta Maribor — Okolina Bruna Ivanuša i
tmandira stanice Granične straže Dempfa, da budu nagovo-
ni da ostanu na svojim položaj.ma, odnosno, da ponovo po-
dnu već napuštene položaje.

Ove noći je jedna grupa bandita jačine oko 20—30 ljudi,
oružana minobacačima, automatskim oruđima i maš. pišto-
ma. prodrla do puta Radeče—Litija i izradom drumskih za-
eka i oštećenjem jednog malog drvenog mosta zaprečila put
Dol, te je stoga pojačanje moglo biti privedeno tek 10. X.
43 oko 14 časova.

Gubici: tri napred navedena poginula pripadnika žandar-
?rije i ukupno tri ranjena pripadnika Vermašafta i Carin-
e straže.

Gubici bandita su nepoznati, pošto su oni svoje ranjenike
I. prilikom povlačenja odneli sobom.

ostavljeno:

Komandantu policije poretka »Alpenland« — Komandi
za Donju Štajersku u Mariboru.

Eine Hilfe konnte, da in Postengebäude, eingeschlossenen
Organen, nicht gebracht werden, weil die in der Umgebung des
Ortes Kal bei Maristal an Lausstellung gewesenen Kräfte
(Wehrmannschaft, Sollwache und Wendarmerie) von stärkeren Banditen-
kräften mit W., leichten und schweren Granatwerfern und Artillerie
besonders aus. angegriffen und eingeschlossen gewesen sind.

Vor Beginn der Morgenschüsserung am 10.10.1943 zogen sich
die Banditen in Richtung der Grenze nach Italien zurück.

Bei diesem Kampf waren die Banditen den eigenen Kräften,
sowohl in der Anzahl, wie auch mit den Waffen weit überlegen und
die eigenen Stellungen mit Artillerie, Pak, Granatwerfer, MG usw.
stark beschossen. Die Wehrmannschaft, sowie auch ein Teil der
Sollwachen konnte nur mehr durch gütliches Jureden und An-
drückung der Erschließung durch den Befehlshaber, sowie durch den
Wehrmannschaftskommandeur Bruno Inkmacher, der 2. Wehrmannschafts-
kompanie Harburg Land und dem Sollwachkommandeur Hauptbewegungen
in ihren Stellungen zu verbleiben, bzw. die bereits verlas-
senen Stellungen wieder zu beziehen.

Eine mit Granatwerfer, MGa. oder MPie ausgerüstete Gruppe
von ca. 20 bis 30 Banditen drang in dieser Nacht bis zur Stra-
ßenbahnstation - Mittel vor, sperrte die Straße nach Maristal durch
Errichtung von Sperrern und Beschädigung einer kleinen Holzbrücke
und konnte deshalb eine Verstärkung erst am 10.10.1943 um ca.
14 Uhr herangeführt werden.

An erlitten sind hierbei, die 1. Kompanie angeführt von Toten
der Wendarmerie, sowie insgesamt 3 Verwundete der Wehrmannschaft
und der Sollwache entstanden.

Die Anzahl der Verluste der Banditen kann nicht angeführt
werden, weil diese ihre Verwundeten etc. beim Abzug mitgenommen
haben.

Ergeht an:

- 1.) Befehlshaber der Ordnungspolizei Alpenland, Befehlsstelle
Untersteiermark in Harburg.
- 2.) Kommandeur der Sipo und des SD. in der Untersteiermark in
Harburg.
- 3.) Kommandeur der Wendarmerie bei dem Reichstatthalter für Steier-
mark in Graz.
- 4.) Gendarmeriehauptmannschaft Gilling.
- 5.) Landratsamt des Kreises Trifail in Trifail.
- 6.) Gehilfen Staatspolizei-Außenstelle Trifail in Trifail.
- 7.) Gendarmeriekreis Trifail.
- 8.) Gendarmerieabteilung in Ratschach.
- 9.) Komp. Chef der Befreiungskompagnie in Milingen.

Der Postenführer:

Gendarmeriekreis Trifail
Meister der Wendarmerie.

Einzel am 10.10.1943

Durchgef. am

Tgl. Nr. 2318 Anlagen

Uhr

Hi

- 2) Komandantu policije bezbednosti i službe bezbednosti za D. Štajersku u Mariboru.
- 3) Komandantu žandarmerije za Štajersku u Gracu
- 4) Zandarmeriskom okrugu Celje.
- 5) Načelniku sreza trbovljanskog u Trbovlju.
- 6) Državnoj tajnoj policiji — ispostavi Trbovlje u Trbovlju.
- 7) Sreskoj žandarmeriji u Trbovlju.
- 8) Zandarmeriskom bataljonu u Radečama.
- 9) Komandiru čete za snabdevanje u Zagorju.

Zandarmeriski srez u Trbovlju
Br. 2318, 19 okt. 1943

Komandir stanice
(potpis nečitak)
žandarmeriski narednik

BR. 164

ZAPISNIK SA SEDNICE ŠTABA ODGOVORNIH NEMAČ-
KIH RUKOVODILACA ODRŽANE 19 OKTOBRA 1943 KOD
PRETSEDNIKA ŠTAJERSKE POKRAJINSKE VLADE PO-
VODOM PITANJA UPRAVE U DONJOJ ŠTAJERSKOJ'

RA'A-405-Dr. Pr.. Sch.

Poverljivo.
Maribor. 19. X 1943

Zapisnik:

Predmet: Štabna konferencija 19. X. 1943 — 8 čas.

Pretsedava: Predsednik pokrajinske vlade dr Miler — Hacias.

Za ustanovu: Dr Rudolf Pihler.

Pretsednik pokrajinske vlade u uvodnoj reči izlaže da su se od poslednje sednice odigrali vanredni događaji o kojima će se raspravljati na današnjoj sednici odmah po dolasku saveznog vode. Predu/imanjem raznih mera situacija se iz temelja promenila. O događajima u poslednjoj noći još nisu primljeni nekakvi izveštaji.

STANJE BEZBEDNOSTI:

*Komandant policije bezbednosti i službe bezbednosti
šturmbanfirer Umpfenbah:*

Državna policija na severnom području sreza Brežice pohvatila je jednu grupu koja je pripadala terenskoj banditskoj organizaciji i radila na održavanju veze sa bandom u Kozjem. Ovim je zasad neutralisana delatnost bande u Kozjem. U Mariboru i na području Pohorja uspelo je također da se pohvataju pripadnici banditske organizacije.

Napadi neprijatelja nisu postali češći, ali tako isto ni redi. Broj prepada je prilično velik, samo su oni većinom beznačajni, sem nekoliko težih slučajeva. Nekoliko banditskih grupa izvršilo je 11 oktobra 1943 jači pritisak na donjoštajersku sranicu. Srazmerno slabe naše granične snage morale su se povući u Radeče. Angažovanjem 172. divizije i jednog bataljona SS-trupa očišćen je teren s ove strane granice.

Pretsednik pokrajinske vlade izložio je u rezimeu situaciju na južnoj granici ovako:

Od pre nekoliko sedmica neprijatelj vrši nasilna izviđanja u zoni naših graničnih obezbeđenja. Uveče 11 oktobra 1943 došlo je do jače zaoštrenosti koja nas nije iznenadila. Noću između 11 i 12 oktobra 1943 neprijatelj je napao na 4 pravca i tom prilikom je državni drum bio ugrožen i delimično okružen. Posada je uspela da se održi. Neprijatelj je prodro preko Tržišća do Boštanja, odakle je tukao vatrom čak i Sevnicu,⁸ zatim preko St. Janža do na 3—4 km ispred Radeča i. na kraju, preko Goba u Dol, gde se već dugo vode borbe. Očigledno je imao za cilj da zauzme Zidani Most. Situacija nije bila jednostavna. Naše snage su i po broju i po naoružaniu bile slabije. U međuvremenu smo ubacili u borbu znatno jače :opstvene snage, tako da se dalji razvoj događaja mogao mirno sačekati. Šef civilne uprave informisaće se još lično o događajima. te će preduzeti potrebne mere za zbrinjavanje izbeglica. Nezavisno od toga. naravno, sva nadleštva će sa svoje strane pružiti svaku pomoć i potporu izbeglicama i nadoknaditi im pretrpljenu štetu.

Na hrvatskoj granici još nije bilo nikakvih napada, samo su pojedina mesta tučena vatrom. Izveštaji o događajima na hrvatskoj teritoriji prate se pažljivo. Sa zahvalnošću moramo konstatovati da je pomoć od jedinica oružane sile i od SS-trupa

bila brza i uspešna i da je državna železnica potrebna transportna sredstva vanredno brzo stavljala na raspoloženje.

Na području Donje Štajerske izvršen je veliki napad na Rečicu.¹ srez Celje. Jako naoružana banda je napadnuta i razbijena. Oko 20 ljudi krstari na prostoru Slovenj Gradeca i prebacuje se navodno jednim delom na Pohorje a drugim u Gorenjsku.

Državna železnica, savetnik Cerba:

Železnički saobraćaj na pruzi Zidani Most — Dobova nije bio ometan događajima na kolonizovanom području

Zakašnjenja vozova prouzrokovana su događajima u Hrvatskoj. Tunel na pruzi Rogaška Slatina — Krapina razoren je 12. X. 1943 eksplozivom. Ne može se očekivati da će on u doglednom vremenu biti doveden u ispravno stanje, jer Hrvat, državna železnica nije u stanju da to uradi.

Državna pošta. dr. Frič: Na području koje kontrolišu bande sve poštanske stanice su većinom razorene.

Šledeća štabna konferencija održaće se u ponedeljak 1. novembra 1943 u 8 čas. u Gracu — grad. mala sala.

Za tačnost:
Svab

Potpisao:
Pihler

IZVEŠTAJ KOMANDIRA 2ANDAKMERISKE STANICE ROGAŠKA SLATINA OD 20 OKTOBRA 1943 KOMANDANTU POLICIJE I SLUŽBE BEZBEDNOSTI ZA DONJU ŠTAJERSKI O NAPADU PARTIZANA NA RUDNIK MALI TABOR¹

Zand, stanica Rogaška Slatina
Srez Celje, Donja Štajerska

Rogaška Slatina, 20. okt. 1943

Br. B 1/4—20—43

Komandantu policije bezbednosti i službe
bezbednosti Donje Štajerske u

Mariboru

Sadržaj: Izveštaj o bandama.

Banditi su 18. X. 43 u 22,45 č. minom razorili, na dubini od 20 m, jamu rudnika mrkog uglja Mali Tabor koji pripada fabrici stakla u mestu Tržišće.¹ Rudnik se nalazi na hrvatskoj teritoriji, na 100 ni s one strane državne granice, kod mesta Rjavica, opština Rogaška Slatina. Banditi koji su ovo delo izvršili postavili su, sem toga. još 1 minu sa eksplozivom astra-lit 1, češkog porekla, i to na mestu 70 m dublje od gore navedene, ali ona nije eksplodirala, bila je izvađena i uklonjena. Ljudskih žrtava pri eksploziji nije bilo, jer se u rudniku noću ne radi. Materijalna šteta iznosi oko 10.000 rajhsmaraka i ona pada na teret firme: Abels Erben, ujedinjene fabrike stakla. Kolektiv ima 30 članova i on je dnevno proizvodio 13.000 kg mrkog uglja. Posle izvršenog razaranja, banda, koja je imala oko 200 ljudi, otišla je u pravcu Huma na Sutli, no ovaj podatak ova stanica nije mogla proveriti.

Sem toga, konstatovano je u fabrici stakla u Tržišću da od 100 Hrvata, koji sada rade u fabrici, preko polovine više ne dolaze na rad i kao razlog za to navode da su im banditi zabranili da rade u ovoj fabrici. Onog koji bi i pored ove zabrane odlazio na rad banditi će nasilno odvesti u šumu. a žena otseći kosu.

Pored navedenog, banditi će svima Hrvatima koji bi prelazili državnu granicu, odnosno išli na rad u fabriku stakla oduzeti dozvole za prelaz preko granice.

Danas je ovde stigla vest da je jedna jača banda, od oko 600 ljudi, ovih dana navodno otišla sa granice u pravcu Brezica. Međutim, deo bandita koji se dosad zadržavao s one strane državne granice nalazi se navodno još uvek tamo. Vest o odlasku bandita u pravcu Brezica ova stanica nije mogla proveriti.

O eksploziji mine u rudniku stanica je 19. X. 1943 izvestila telefonom.

Prepis ovog izveštaja u dva primerka dostavlja se jednovremeno i sreskoj žandarmeriji u Celju.

Komandant žandarm. stanice
(nečitak potpis)

BR. 166

IZJAVA ORGANIZATORA PLAVOGARDISTIČKOG POKRETA
U SLOVENIJI MARJANA STRNIŠE O PRAVILNOSTI
NARODNOOSLOBODILACKOG POKRETA¹

I Z J A V A

JEDNOG OD VODEĆIH PLAVOGARDISTIČKIH OFICIRA

Početkom septembra ove godine posle ogorčenih borbi, jedinice naše hrabre Narodno-oslobodilačke vojske, zauzele su utvrđeno uporište plavogardističkih bandi u Grčaricama² i time vojsci izdajnika Draže Mihailovića u Sloveniji zadale smrtan udarac. Tom prilikom su naši hrabri partizani zarobili preko 130 plavogardističkih oficira i vojnika. Među njima se nalazi Marjan I. Strniša,^{3*} bivši žandarmerijski poručnik, koji je bio *jedan od glavnih organizatora i vodećih oficira u plavogardističkim redovima. On je u zatvoru dao sedeću*

¹ Prepis originala u arhivi Vojnog istoriskog instituta pod reg. br. 3—7, k. 61.

² Vidi dok. br. 11. 76 i 155.

³ Marjan Strniša, bivši jug. žandarmerijski poručnik, kao narodni neprijatelj, izdajnik i jedan od glavnih organizatora Plave garde, osuđen oktobra 1943, od strane narodnog suda u Kočevju, na smrt i streljan.

IZJAVU:

Smatram za svoju narodnu i oficirsku dužnost izjaviti da je put Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i Osvobodilne fronte bio i da ostaje u celosti pravilan, za slovenački narod i za Jugoslaviju jedino rešavajući, a da je put kojim smo mi išli bio nepravilan, slovenačkom narodu i Jugoslaviji štetan, koristan okupatoru i prema tome izdajnički.

Tradicija i činjenica da se nisam od samog početka svim srcem predao Osvobodilnoj fronti i njenoj velikoj stvari oslobođenja i ujedinjenja slovenačkog naroda, stvari velike, slobodne i demokratske Jugoslavije, zavele su me. pa sam, po logici događaja i razvitka prilika u Sloveniji, padao sve dublje na stranputicu, mada sam lično odan svom narodu i otadžbini.

Kao muškarac, kao oficir, kao čovek koji polaže na svoju čast. smatram za potrebno da priznam tu svoju grešku bez obzira na to da li će me slovenački narodni sud ostaviti u životu ili ne.

Na kraju, smatram još za svoju posebnu dužnost da pozovem zavedene drugove, naročito mlađe, neka se bez odlaganja priključe narodnooslobodilačkoj borbi kojii vode Narodnooslobodilačka vojska i Osvobodilna fronta, te na taj način, svojim mladim snagama, poprave ono što smo prema narodu i otadžbini — mnogi od nas često u zabludi — zgrešili.

Izjavu sam potpisao iskreno i bez ikakvog pritiska.

10 septembra 1943

MARJAN I. STRNIŠA s. r.
žandarmeriski poručnik